

Eýran we Garward uniwersitetiniň çykyşlary

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Eýran we Garward uniwersitetiniň çykyşlary EÝRAN we GARWARD
UNIWEKRSITETINIŇ ÇYKYŞLARY

Liberal çep bilen yslam radikalizminiň arasyndaky bu çylşyrymly sepleşme geosýasy ylalaşygyň çäklerini aşyp, howply ideologiki, psihologiki, strategiki derejelere baryp ýetýär

Eýran amerikan ýokary okuw jaýlarynda Gaza urşuna protest bildirmek maksady bilen guralan talyplaryň çykyşlaryny öwmekde «El-Kaide» bilen birleşdi.

Dini lider Ali Hamaney demonstratlaryň «taryhyň dogry tarapyndadygyny» aýdyp, şeýle diýdi:

– Ysraýyl garşy (goranyş frontunyň) başga şahasyny emele

getirmegi başardylar.

«El-Kaide bolsa, esasy ýolbaşçylygyň adyndan beýanat bilen çykyş edip: «Günbatarly ýokary okuw jaýlarynda bolýan protestler bilen buýsançly Gazada bolyp geçýän genosidi ret edýändiklerini aýdýan talyplardan emele gelen protest hereketini goldaýarys we üns berýäris» diýdi.

Liberal çep bilen yslam radikalizminiň arasyndaky bu çylşyrymly sepleşme geosyýasy ylalaşygyň çäklerini aşyp, howply ideologiki, psihologiki, strategiki derejelere baryp ýetýär.

Palestin dawasyny goldaýan çepçi talyplar hereketiniň köplenç adam hukuklaryna we sosial adalar temalaryna üns berýändigini dogry. Emma radikal oppozisiýanyň imperializmiň bikanun we wagtlaýyn önümi hökmünde Ysraýyla gönükdiren bölegi «El-Kaide» we Eýran režimi ýaly radikal yslamçylaryň garaýyşlaryna gabat gelýär.

Kartada Ysraýyla ýer goýman «Derýadan deňize azat Palestina» şygary günbatarly ýokary okuw jaýlaryndaky «garadonly» talyplar bilen radikal yslamçylaryň dini we ideologiki sebäpler bilen Ysraýyly ýok etmegi qada beeýän has giň gürrüňiniň arasynda gorkunç sepleşme döredýär.

Şu sebäpleriň başynda-da Günbataryň täsirini gowşatmak we syýasy yslam modelini güýçlendirmek bar.

Şeýlelik bilen günbatarly ýokary okuw jaýlarynda okaýan talyplar, arasynda ýaşaýan, azatlyklarynyň we okaýan ýerleriniň hezilini görýän Günbataryň gowşamagynyň parçasyna, radikallaryň medeni we dini garaşsyzlyk baýdagy astynda radikallyklaryny goramagy üçin gurala öwrülýär.

Çepçi liberalizmiň biagyrylygynyň garşysynda radikal toparlaryň talyp protestlerini ýoýmagy, bulary öz bet pygyllaryny kanunlaşdyrmak, tarapdar gatlaklaryny giňeltmek, tarapdarlaryny aýaga galdyrmak maksady bilen platforma öwürmek üçin strategiki mümkinçiliklere öwürmekleri ýer alýar.

Çepçi liberallaryň gözlerini kör eden ýagdaý özleri bilen radikal yslamçylaryň arasyndaky sepleşme bolup biler. Biriniň beýlekisinden tapawutly sosial we syýasy maksatlar üçin tagalla edýändigine üns bermän, umumy duşmanlara garşy

göreşlerinde ahlak-moral taýdan öňdediklerine ynanýarlar. Çepçi liberallar tagallalarynyň adalat, deňlik, köp dürli medeniýetlik üçindigine ynanýan bolsa, radikallar «korrupsiýa we ahlak çöküşligine garşy mukaddes uruş» şygaryna perdelenip diýdimzor we ýapyk jemgyýetleri döretmek isleýärler.

Mysal üçin, liberallaryň bürenjegi hemmetaraplaýyn goldamagy bu adatdan daşary çykyşyň gelip ýeten derejesidir. Liberallar bürenjegi hoşniýetliligiň, köpdürliligiň we medeni imperializme garşy oppozisiýanyň simwoly hökmünde öňe sürýän bolsa, syýasy yslam jemgyýetleriniň liderleri bürenjegi zenana garşy kimlik (aýratynlyk), basyş, diýdimzorluk we boýun egdirme oýnunda ulanýarlar!

Emma iki lageriň arasyndaky ideologiki baglanyşyk ikisiniňem durmuşa geçirmäge synanyşýan maksatlarynyň we ahyrky netijeleriniň arasyndaky görnetin tapawutlylyklardan has güýçli bolup görünýär.

Iki tarapam radikal üýtgeşme häzirki häkimiýet gurluşlarynyň ýykylma pikirini oňlaýar.

Jemgyýetçilik hereketleri, syýasy agzalalyk ýa-da ýaragly göreş arkaly maksatlaryny amala aşyrmak we adyl jemgyýete ýetmekbüçin rewolýusion hereketiň gerekdigine bolan ynanjy paýlaşýarlar.

Iki tarapyňam aýdýan zatlary adalatsyzlyga garşy çykmaga, adalat üçin göreşmäge we global derejedäki güýçlere garşy umumy gyrakladylma duýgularyna üns berýänem bolsa, taraplaryň her biriniň öz hereketlerini we strategiýalaryny dogry çykarmak üçin beýlekiniň beýan ediş çarçuwasyndan peýdalanýandygy sebäpli aralaryndaky dil tapyşma üçin durnukly esaslar emele gelýär.

Biraz yza göz aýlasak, Eýranyň rewolýusion maksatlaryna ýetmek üçin sosialistik edebiýatlardan we ideologiýalardan strategiku taýdan peýdalanandygyny görýäris.

Rewolýusion duýgulary herekete geçirmek üçin özüne anti-imperialistik şygaryň faktorlaryny goşdy, marksistik-leninistik sosial-ykdysady adalat bilen garyp-gasarlara we ezilenlere arka durmak terminologiýasyny ulandy.

Şu manýowr Eýranyň şa režimine garşy oppozisiýany birleşdirmek

maksady bilen Ali Şeriatiniň pikirlerinden peýdalanyp, çepçi toparlar we alymlar bilen strategiki bileleşikler gurmagynda möhüm rol oýnady.

Şu görnüşde liberal çepiň Günbatar kapitalizminiň ykdysadybwe sosial netijelerine gönükdiren tankydy bilen syýasy yslamyň Günbataryň ahlak çöküşliginiň netijesi hökmünde gören zadyna eden tankydy munuň halkara derejesinde kimlik (milli aýratynlyk) çaknyşyklaryny gorjалан syýasatlarda ulanylmagy biri-birine garym-gatym boldy.

Liberal çepiň demokratiýanyň militarizasiýasyna gönükdiren tankydy bilen syýasy yslamyň Günbatar bilen umumy gatnaşyklara gönükdiren tankydy biri-biriniň içinden eriş-argaç bolup geçdi.

Syýasy yslamyň «Günbatar tarapdarlygyny edýän režimleriň gowşaklygyndan» peýdalanýandygy musulmanlaryň maddy we medeni güýçlere üstündäki haçparaz agalygy hökmünde garaýandygy üçin Günbatar bilen gatnaşyklaryň köpüsine gönükdiren tankydy bilen umumy harman döretdi.

Munuň iň soňky mysaly «El-Kaidäniň» 2001-nji ýylyň 11-nji sentýabryndaky Nýu-Ýorka we Waşingtona eden hüjümleri boýunça ýöreden pikirleri Usame bin Ladiniň tutaryklary bilen gorkunç şekilde gabat gelen dilçi we syýasy aktiwist Noam Homskidir. Homskiý hüjümleriň ABŞ-nyň Ýakyn Gündogarda we beýleki ýerlerde onlarça ýyllap ýöreden harby syýasatynyň netijesidigini we munuň gazaply nägileliklere getirendigini öne sürüpdü.

Homskiniň amerikan daşary syýasatyna eden tankydy bellikleri belli bir derejede Bin Ladiniň ABŞ-nyň yslam dünýäsiniň duşmanydygy hakdaky aýdýanlaryna hyzmat etdi.

Şol bir wagtyň özünde Bin Ladiniň agressiýany we radikalizmi ulanmagy Homskiniň amerikan syýasatynyň duşmançylygyň artmagyna we terrorizmiň möwjemegine getirýändigini baradaky pikirlerini berkitdi.

Nedim KUTEÝŞ,
Liwanly žurnalist.

Çarşenbe, 05.06.2024 ý. Publisistika